

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Distinctio trigesimaquarta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

compositionem nisi intelligendo compositum, nec compositum nisi intelligendo in ipso partes quarum vnione ipsum est compositum, ideo &c. Notandum q̄ si relatio cum suo fundamento adueniret supposito iam constituto vt in creaturis, tunc relatio prius esset in fundamento quam in supposito.

9 AD primum argumentum patet solutio ex dictis.

10 Ad secundum dicendum q̄ omne illud in quo est relatio sicut in supposito relato illud refertur, non autem illud in quo est tantum vt in fundamento, relationes autem sunt in essentia sicut in fundamento solum, in personis autem sunt sicut in suppositis, & ideo solae personae referuntur & per consequens distinguuntur non autem essentia, & hoc est quod dicit Damascenus, quod proprietates sunt characteristicae .i. determinatiuae & distinctiuae hypostaseos, .i. personarum non autem essentiae.

DISTINCTIO XXXIII.

Sententia huius distinctionis in generali & speciali.

PRAEDICTIS autem adiciendum. Superius Magister comparauit proprietates ad essentiam & personas, & hic verò comparat essentiam & personas adinuicem. Et diuiditur in tres. Primum determinat suum intentum. Secundò incidenter determinat de nominibus translatis. Tertiò imponit tractatui de trinitate & vnitate ad finem. Secunda ibi, Præterea sciendum est. Tertia ibi, de sacramento vnitatis. Prima diuiditur in quatuor. Primum comparat essentiam & personam quantum ad identitatem. Secundò quantum ad prædicandi modum. Tertiò subiungit quo modo communia in diuinis possunt appropriari, & ponit appropriationis rationem. Quartò incidenter determinat de quodam nomine cõmuni. Secunda ibi, hic considerandum. Tertia ibi, Ex prædictis constat. Quarta ibi, sed non est prætermittendum. Prima diuiditur in tres. Primum ponit quorundam errorem. Secundò confirmat. Tertiò soluit. Secunda ibi, si enim inquit. Tertia ibi, hic quidam dicunt. Et vitima diuiditur in tres. Primum respondet ad auctoritatem. Secundò responsonem confirmat. Tertiò respondet ad rationem in contrarium adductam. Secunda ibi, non ergo secundum corporalem. Tertia ibi, nec tamen differentem. Hæc est diuisio literæ in generali.

2 IN speciali verò sic procedit & proponit primo q̄ quidã dixerunt essentiam & personam nõ esse idem. Postea confirmat hoc dictũ, si enim eadem essentia esset pater & filius, ergo eadem res generat & generatur, ad hæc facit autoritas Hila. dicentis q̄ res naturæ & natura non sunt eadem vel idem, sed diuina persona est res naturæ, essentia autem dicitur ipsa natura, ergo differunt. Respondet q̄ verbum Hilarij est intelligendum in creaturis non in diuinis. Postea confirmat hæc in diuinis secundũ Hilarij, res naturæ idem est quod natura scilicet natura ad existens res naturæ pater & filius est ipsa diuina natura, ipse enim Hilarius dicit q̄ Deus non est aliud ab his quæ sibi insunt, id est, ab attributis & personis, est tamẽ aliud ab his quæ sibi nõ insunt, id est, a creaturis. Deinde respondet ad rationem dicens q̄ secundum rationem essentiae & hypostasis differunt, & quod generas & generatũ conueniunt in substantia non tamen in personalitate. Postea querit cum tres personæ dicitur vna essentia & vnus deus vtrum sicut dicitur vna essentia trium personarũ & tres tamen personæ vnus essentia, ita posset dici vnus Deus trium personarum vel tres personæ vnus Dei. Et respondet quod non, quia sic significatur Deus in aliqua habitu dine principij respectu personarũ, nec est simile de essentia quia est alius modus significandi nomine Dei, & alius nomine essentia. Postea subdit q̄ potentia, sapientia, bonitas, sunt communia in diuinis, appropriantur tamen aliquibus personis, potentia enim appropriatur patri, quia in creaturis patres solent infirmi, sapientia appropriatur filio, quia in creaturis propter iuuentutẽ solent esse ignorantes. Bonitas verò appropriatur spiritui sancto, quia spiritus inflammacionem & tumorem dicit in creaturis, unde per contrarium hoc dicitur in diuinis. Postea dicit q̄ hoc nomẽ homouision ab antiquis primo fuit cõcessum, tandem propter malum intellectum fuit damnatum, sed finaliter propter veritatem rei fuit receptum. Postea dicit

quod de nominibus translatis nõ vult aliquid dicere, nisi q̄ assignata est ratio secundum quod transferri videntur. Vltimo dicit se insufficienter determinasse de sacramento trinitatis & vnitatis diuinae, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum suppositum & natura differant realiter in creaturis.

Calet. 3. q. 4. ar. 2. Hen. quodl. 4. q. 3. cap. 3. d. 5. q. 3.

CIRCA distinctionem istam queritur de tribus principaliter. Primum est de comparatione personæ ad essentiam ad essentiam diuinam. Secundum est vtrum cõuenienter dicatur q̄ sint tres personæ vnus essentia. Tertium est de nominibus translatis. Quantum ad primum sciendum est q̄ cum persona comparatur ad essentiam sicut suppositum ad naturam. Primum queritur de comparatione suppositi ad naturam in creaturis quæ sunt nobis notiores. Et secundo de comparatione personæ ad essentiam in diuinis. Ad primum sic proceditur & arguitur q̄ suppositum & natura differant realiter in creaturis, quia illa quorum vni attribuitur aliquid reale quod non attribuitur alteri differunt realiter, sed natura & suppositum in creaturis sunt huiusmodi, quia supposito attribuitur agere non tamen naturæ, ergo differunt realiter.

2 Item filius Dei assumptus humanam naturam & nõ assumptus humanum suppositum, ergo nõ sunt idem suppositum & natura.

3 Item suppositum & natura se habent sicut habens & habitum, homo enim significat vt habens humanitatem, & humanitas vt quod habetur, sed in solo Deo sunt idem quod habet & quod habetur, non autem in creaturis, ergo in solo Deo idem sunt suppositum & natura, nõ autem in creaturis.

4 IN CONTRARIVM arguitur, quia idẽ importatur per nomen hominis & eius diffinitionem, sed per diffinitionem hominis nõ importatur nisi quidditas & natura (quia diffinitio indicat quid est res) quid autẽ querit de quidditate, ergo sola quidditas vel natura importatur per nomen hominis quod est nomen suppositi.

5 RESPONSIONO. notandum q̄ suppositum & natura possunt accipi dupliciter. Vno modo vt suppositum cõcretum dicatur, vt homo vel hic homo, & natura dicatur abstractũ vt humanitas vel hæc humanitas, & hoc modo querere quomodo se habeat suppositum ad naturam est querere quomodo se habeat quidditas ad id cuius est siue ad habens quidditatem. Alio modo possunt accipi sic vt suppositum dicatur singulare (vt hic homo vel hæc humanitas) & natura dicatur quid cõmune vel vniuersale, vt homo vel humanitas, & sic querere quid addit suppositum super naturam est querere de principio indiuiduationis.

6 QVANTVM ad primum articulum solum tractabitur nunc quæstio, quia quantum ad secundum tractabitur in 2. lib. de materia. Quantum ergo ad primum sciendum est q̄ de comparatione suppositi ad naturam accipiendo suppositum pro concreto vt hominẽ, & naturam pro abstracto vt humanitatẽ verum sit: idem an nõ, sunt plures modi dicendi. Vnus est q̄ suppositum differt realiter a natura, quia intendit in se realiter aliquid q̄ differt realiter a natura, s. esse, & alia accidentia quæ sunt extra rationem naturæ, & hoc declarant dupliciter. Vno modo per dictũ Aristotelis in 7. metaph. qui dicit q̄ in dictis per se sunt idem realiter quidditas & habens quidditatem nõ autẽ in dictis secundum accidens. Ex quo volunt accipere q̄ in omni natura cui potest aliquid accidere extra rationem eius existens, differt realiter suppositum & natura, quia in ratione suppositi nõ solum includitur natura, aut illa quæ ad rationem naturæ & speciei pertinet, sed etiam illa quæ accidit naturæ in supposito, & quia in omni re creata est aliquid accidens quod nõ pertinet ad rationem speciei & naturæ, pertinet ad suppositum, ideo in omni re creata differunt realiter suppositum & natura. Secundo declaratur idem, quia si suppositum esset idem realiter cum natura in creaturis tunc abstractum prædicaretur de concreto diceret homo est humanitas, hoc autem non dicimus, ergo &c.

7 Sed istud non videtur verum, quia si suppositum in cluderet in se intrinsecè aliquod quod accideret nature siue illud sit esse (si tamen esse sit accidens) siue quodcumque aliud accidens tunc homo quod est nomen suppositi vt nunc loquimur de supposito, non esset tantum in genere substantiæ sed in pluribus quemadmodum homo albus, nec esset vnum per se, nec ens per se cum per idem sit aliquid ens & vnum, nec eius esset per se definitio quæ omnia sunt inconuenientia. Secundo, quia dictum philosophi quod assumunt pro se non est pro eis, sed potius contra eos. non enim vocat philosophus dictum per accidens omne suppositum in quo præter naturam & quidditatem est aliquid accidens, sed illud quod includit res diuersorum prædicamentorum vt homo albus, illud autè quod includit solum rem prædicamenti substantiæ vocat dictum secundum se vt hominem aut equum quibus tamen multa accidunt, & ideo non est intentio Arist. q̄ in omni natura cui aliquid potest accidere differant suppositum & natura, vtrum autè vnum prædicetur de altero concretum, s. de abstracto vel econuerso an non, dicitur postea.

8 Alius modus dicendi est q̄ suppositū & natura differunt realiter non per hoc quod nomen suppositi significet præter naturam aliquid accidens naturæ, quia tunc non esset ens per se vnus generis, nec solam naturā, quia tunc non differret realiter à natura, sed quia addit super naturam quendam modum quæ contrahit naturam ex hoc q̄ subest ipsi esse & reliquis accidentibus, qui modus licet non sit alia res à natura per ipsum, tamen differret suppositum realiter à natura, & natura cum modo quæ est suppositum à se ipsa sine modo illo quæ vt sic absolute est natura, declarant autè hoc per simile, quia materia ex coniunctione sui cum quantitate contrahit quendam modum (scilicet quod sit extensa) per quem differret realiter à se ipsa non extensa, extensum enim & nõ extensum realiter differunt, & tamen materia extensa nõ addit super materiā aliquam rem non quantitatem, quia præter quantitatem est in essentia materiæ derelicta quædam extensio, quæ licet non sit in materia nisi ad præsentiam quantitatis, tamen non est ipsa quantitas, sed est quædam diuersificatio materiæ in essentia sua, constat enim q̄ sub alia & alia parte quantitatis est alia & alia pars materiæ quo ad essentiam materiam, quod non esset nisi præter essentiam quantitatis esset in materia quædam extensio secundum quā haberet partem & partem, vt sic secūdam diuersas partes essentia posset subici diuersis partibus quantitatis, cum ergo ille modus non sit quantitas, & fortiori ratione non sit res alterius prædicamenti, patet quia ille modus nõ addit super materiam aliquam rem, & tamen facit eam differre à se ipsa absolute sumpta & sine tali modo, & similiter in omni natura relinquuntur aliquis modus ex coniunctione sui ad sua accidentia, qui modus cum natura pertinet ad rationem suppositi & non ad rationem naturæ, ratione cuius differunt realiter suppositi & natura, licet ille modus nõ addat super naturā rem aliquam. Rationes probantes hanc conclusionem adductæ sunt arguendo ad questionem.

9 Hæc autem positio deficit in multis. Primo quia dicit suppositum differre realiter à natura & nõ per aliquam rem, quia sicut se habet differens ratione ad rationem ita se habet differens realiter ad rem, sed impossibile est quod aliquid differat ab alio ratione nisi sit alia ratio vel includat aliam rationem, ergo impossibile est q̄ aliquid differat ab alio realiter nisi sit alia res vel habes seu includens aliam rem.

10 Secundo deficit in hoc quod ponit q̄ natura contrahit quendam modum ex vñione sui cum accidentibus, hoc enim non est verum, aliter enim perficit agens suum passum, & aliter forma suum subiectum, agens enim perficit suum passum non per se ipsum sed per aliquid immisissum quod est forma quæ est terminus actionis, sed forma perficit subiectum per se ipsam immediate & non per aliquid immisissum, albedo enim perficit corpus per se ipsam qua perfectione dicitur albi, & præter ipsam nihil aliud redundat in subiecto, & similiter est in omnibus formis accidentalibus. Ex hoc sic arguitur, ex perfectione subiecti per formam nihil redundat præter formam, sed natura perficitur suis accidentibus tanquam subiectum per formas, ergo ex tali perfectione vel vñione nihil redundat

nec res nec modus. Est tamen intelligendū quod ex vñione formæ substantialis cum materia bene redundat in composito qualitates & passionés, sed in materia quæ est subiectum formæ secundum se nihil redundat præter formam, & eodem modo in toto ex natura & suis accidentibus. Vnde potest aliquid redundare quod non est conditio solius naturæ sed compositi ex natura & accidente, si cut esse figuratum redundat in natura ex quantitate, sed illud non est immediata conditio naturæ sed quantitatis vel totius compositi, & sic verum est vniuersaliter q̄ ex eo quod perficit vt forma nihil redundat præter formam q̄ sit conditio subiecti quod perficitur per formam quasi magis intrinsecum subiecto q̄ sit forma vt isti imaginantur de quodam modo derelicto & causato in natura ex vñione eius ad quantitatem & ad alia accidentia, qui modus est quædam diuersificatio nature in sua essentia vt dicunt.

11 Tertio deficit in hoc quod dicit q̄ talis modus pertinet ad rationem suppositi, quia prius est intelligere naturam subesse suis accidentibus q̄ sequatur talis modus, & quia contrahitur ex vñione naturæ cum accidentibus, sed suppositum in genere substantiæ vel natura subsistens quæ non subsistit nisi in supposito præintelligitur talis (scilicet subsistens) antequam intelligatur subesse suis accidentibus, quia subsistere competit sibi ex se, ergo suppositum vel natura subsistens præintelligitur illi modo qui contrahitur ex vñione naturæ cum accidentibus, sed potest fieri non est de ratione prioris, ergo talis modus nõ est de ratione suppositi.

12 Quarto q̄ illud quod est completiuum & formale in constitutione rei denominat rem illam, sicut à relatione quæ est formalis & completiua in constitutione suppositorum diuinarum dicuntur supposita diuina relata, sed secundum istos talis modus est formalis & completiuus in constitutione suppositorū creatorum, ergo omnia supposita creata debent denominari à tali modo modalia, quod est inconueniens.

13 Quinto, quia secundum opinionem istam sequitur q̄ humana natura in Christo sit suppositū, quia ipsa est affecta suis accidentibus ex qua affectione resultat modus qui cum natura constituitur ratio suppositi vt dicit hoc autem est inconueniens, ergo &c.

14 Alius modus dicendi est q̄ suppositū realiter differat à natura, quia præter naturā includit modū reale non quidē causatum ex vñione naturæ cum accidentibus vt dicit præcedens opinio sed modus qui competit nature ex se si sibi relinquatur, & iste modus est modus per se subsistendi qui includitur in ratione suppositi & non in ratione naturæ: suppositū enim dicit quid per se subsistens, nõ autè natura. & hic modus si ponatur esse res iuxta illud quod dictū est in precedente distinctione, tūc hæc opinio euadit omnia inconuenientia præcedentis opinionis excepto quarto quod non est magnum, dato enim q̄ supposita creata dicerentur modalia, nõ esset multum curandū, dummodo constaret de re. Item nõ euadit illud inconueniens quod adductum est contra primam opinionem, vt delictet quod suppositum nõ esset vnun per se, sed solum per accidens.

15 Nichilominus alius modus dicendi quem credo vtriusque scilicet q̄ suppositū & natura (hoc est concretum & abstractum) siue accepta in vniuersali vt homo & humanitas, siue in singulari vt hic homo vel hæc humanitas nõ important aliud de principali significato sed idem penitus, ex modo tamē significandi suppositum seu concretum aliquid connotat quod non connotat natura. Primum patet dupliciter. Primo sic, non plus differet concretum & abstractum in prædicamento substantiæ q̄ in prædicamento accidentis, sed in prædicamento accidentis concretum & abstractum penitus idem significant vt album & albedo, album enim solam qualitatem significat sicut albedo, vt dicitur in prædicamentis, ergo in prædicamento substantiæ concretum & abstractum (vt homo & humanitas) penitus idem significant. Secūdo patet idem per rationē adductā prius ad questionē, videlicet q̄ idē significatur per nomen hominis & per eius definitionē.

16 Secundum patet, scilicet q̄ concretum seu suppositum de suo modo significandi aliquid connotet quod nõ

* alias qui.

su. d. b. g. a.

connotat naturam seu abstractum, abstractum enim significat naturam secundum se absque habitudine ad aliquid aliud, & ideo ex suo modo significandi nihil connotat præter naturam: concretum autem significat per modum habentis naturam ut homo habens humanitatem, & albus habens albedinem, & quia habens naturam est quandoque realiter diuersum à natura sicut homo habens albedinem est aliquid realiter diuersum ab albedine, sequitur quod concretum ex suo modo connotandi connotat aliquid quod quandoque est realiter diuersum à forma importata per abstractum ut in exemplo posito de albo, quandoque autem non, ut postea patebit, quia quandoque non est realiter diuersum quod habet, & quod habetur, differenter autem importatur per concretum forma que principaliter significatur & habens formam quod connotatur ex modo connotandi, quia ut patet resoluendo nomen concretum habens formam importatur in recto, forma autem in obliquo ut album habens albedinem.

17 Et ex hoc sequuntur duo. Vnum est quod in concretis accidentalibus in quibus habens formam realiter differt à forma, concretum non potest predicari de suo abstracto, ut dicendo albedo est alba vel econuerso alba est albedo cuius ratio est, quia illud subiicitur vel predicatur quod importatur per terminum in recto non autem id quod importatur in obliquo, sed est determinatio predicati vel subiecti, sed per concretum importatur habens formam in recto, forma autem in obliquo, ergo ubi terminus concretus subiicitur vel predicatur oportet quod directe verificetur propositio pro habente formam, sed in concretis accidentalibus habens formam non est idem realiter cum forma. Ergo in talibus abstractum quod est nomen forme non predicatur de concreto quod est nomen habentis formam nec econuerso.

18 Secundum quod sequitur est quod concretum directe supponat pro habente formam & non pro forma habita illud autem quod habet rationem partis vel inherens vel alteri innitens habet rationem habiti, & non habens ideo tali non conuenit nomen concretum propter quod natura humana in Christo, quia est alteri innitens & habita non dicitur homo sed humanitas, nec filius Dei dicitur assumpsisse hominem sed humanitatem, hic etiam non predicatur concretum de abstracto nec econuerso, non enim bene dicitur demonstrato Christo hic homo est sua humanitas, quia habens humanitatem est realiter aliud ab humanitate, quia illud est suppositum diuinum, in Christo enim humanitas degenerat in accidens quantum ad hoc non constituit suppositum proprium, sicut nec accidentia. Sed in suppositis creatis potest ne concretum predicari de abstracto vel suppositum de natura, non video quare non, loquendo de concretis & abstractis substantialibus, ut sunt homo & humanitas: quia in talibus non videtur aliquid subsistens aliud à natura quod possit habere naturam, sed sunt penitus idem re habens & habitum, propter quod possunt de se inuicem predicari predicatione quæ est per identitatem quæ licet non sit propria, quia non est formalis non tamen est falsa.

19 Sed circa hoc dicunt quidam quod semper est falsa homo est humanitas, quia cum homo supponat pro subsistente habente humanitatem, non solum autem potest dici humana natura in homine esse subsistens, sed etiam aggregati ex humana natura & aliis, pura quantitate & qualitate, licet enim quantitas non subsistat, tamen compositum ex humanitate & quantitate subsistit, ideo quia homo ex modo significandi potest simul importare cum humanitate aliquid aliud, propter hoc de homine non potest verificari humanitas nisi cum expositione, ut si diceretur quod illud subsistens habens humanitatem cui præcise circumscripto quocumque alio competit subsistere, est humanitas.

20 Sed istud non valet quia arguam sic ex datis, illud subsistens habens humanitatem cui præcise circumscripto quocumque alio competit subsistere, est humanitas, sed homo ex significato & modo significandi nihil importat nisi illud subsistens quod habet humanitatem & quod circumscripto quocumque alio subsisteret, ergo absolute & vniuersaliter in suppositis creatis duntaxat verum est dicere quod homo est humanitas, maior patet ex dictis eorum, minor

probat, quia nomine hominis non importatur nec ex significato, nec ex modo connotandi, nisi subsistens habens humanitatem sicut nomine albi non importatur nisi habens albedinem, vniuersaliter concretum nihil importat nisi formam: & subsistens siue suppositum habens formam, illud ergo non importatur per nomen hominis nec ex significato nec ex modo connotandi quo circumscripto est dare subsistens habens humanitatem, sed circumscripta quantitate & quocumque alio remanente, humana natura sibi derelicta secundum cursum naturæ, est dare in homine subsistens habens humanitatem secundum nostrum modum intelligendi, ergo &c.

21 Item quantitas non intelligitur in subsistente habente humanitatem nisi intellecta in eo humanitate, sed quicquid est intellecta subsistens habens humanitatem præintelligitur aut necessario simul intelligitur cum humanitate, quare &c.

22 Item secundum istos hæc est vera Deus est deitas, & tamen Deus dicitur subsistens habens deitatem in quo subsistente est humanitas de qua non potest verificari deitas, ergo similiter hæc erit vera in creaturis homo est humanitas, licet in homine sit quæritas vel aliquid aliud quod non est humanitas.

23 Et si dicatur quod ex humanitate & deitate non fit vnum per compositionem sicut ex humanitate & quantitate, propter quod concretum quod est deus non supponit pro aggregato ex supposito diuino & humanitate sicut homo pro composito ex humanitate & quantitate, sed supponit tantum pro subsistente quod est persona diuina & ipsa deitas.

24 Hoc nihil est: quia constat quod hoc nomen Deus supponit pro aggregato ex persona diuina & humanitate, alioquin non verificarem istas propositiones Deus fuit natus, passus, mortuus, & huiusmodi, unde manifeste falsum assumunt isti. Quæcumque enim sunt vna secundum suppositum siue per compositionem siue alio modo terminus concretus reddat pro eis locutionem veram, patet ergo qualiter se habeant suppositum & natura accipiendi suppositum pro concreto & naturam pro abstracto.

25 AD RATIONES secundæ opinionis quæ etiam sunt rationes principales in arguendo ad conclusionem. Respondendum est ad primam quod suppositum dicitur agere & non natura, non propter realem diuinitatem suppositi & nature, sed quia suppositum significatur ut quid est. Natura autem magis ut quo aut quid est, & quia agere correspondet ei quod est esse, ideo supposito attribuitur actio tanquam ei quod agit, sed nature tanquam ei quo agens agit, vtrumque tamen realiter agit eque vnum sicut alteri, quia non sunt duo sed vnum quantum secundum modum loquendi magis attribuitur vni quam alteri propter diuersum modum significandi.

26 Ad secundum dicendum quod natura humana in Christo est natura & non suppositum non propter hoc quod natura & suppositum vel concretum & abstractum important diuersa de principali significato, sed quia concretum ex modo significandi intelligitur ut habens, quod autem innititur alteri non est habens ut sic, sed potius habitum, propter quod natura humana in Christo non dicitur homo sed humanitas.

27 Ad tertium dicendum quod in nulla creatura sunt idem vniuersaliter habens & quod habetur, quia in omni creatura præter suppositum et naturam sunt aliqua que realiter differunt ab vtroque, nihil tamen prohibet quin creatura sit aliquid quod habet quod non differat realiter ab habente sicut diximus de supposito & natura.

28 Ad illud quod dicunt de materia extensa quod differat realiter à seipsa non extensa, & tamen non includit aliam rem sed quandam modum contractum. Dicendum quod falsum est, materia enim extensa dicitur compositum ex materia & extensione quæ est essentialiter quantitas in quo composito materia est subiectum & quantitas est ipsa formalis extensio, ita quod non est alia extensio materiae & quantitas sed tantum vna, quia extensio quæ est materiae ut subiecti est quantitas ut forme quæ est essentialiter id ipsum, & quod arguitur contra hoc quia sub alia & alia parte quantitatis est alia & alia pars materiae. Dicendum quod aut loquimur de materia quæ subsistit

Vide Tho. 3.
q. 2. ar. 3.

Differat
quæ habet
matrem.

Vide sup.
d. 2. q. 4.

est quantitati in diuersis secundum suppositū, aut de materia vt subest diuersis partibus eiusdem quantitatis secundum numerum: si primo modo sic dicendum est qd in distinctis secundum suppositū alia materia est sub vna quantitate, & alia sub alia, neutra tamen habet extensionē præter illam quæ est sua quantitas, differunt enim hæc duæ materiae sicut duo indiuidua eiusdem speciei & nõ sicut partes eiusdem materiae secundum numerū, & si vocentur partes materiae, tamen talis partialitas non arguit aliquā extensionem, in toto nec in partibus, aliis duæ animæ separatae quæ sunt indiuidua vnus speciei, sicut duæ materiae sunt indiuidua vnus speciei, essent extense, qd fallum est, & si esset natura materiae quod posset esse sine quantitate sicut anima, posset esse duæ materiae nõ extensæ quæ essent partes vnus materiae sicut duo indiuidua sunt partes vnus speciei, patet ergo qd materiam habere plures partes hoc modo quæ subsint pluribus quantitatibus distinctis secundum suppositum, nõ arguit in materia secundum se aliquā extensionem præter quantitatem quæ ei aduenit, & est sua extensio. Si vero loquamur de materia vt subest diuersis partibus eiusdem quantitatis secundum numerum adhuc nõ oportet qd præter quantitatem sit in materia aliqua extensio secundum quā habeat plures partes quæ subsint pluribus partibus quantitatis, imò secundum istos non est possibile si bene considerentur dicta eorū, quantitas enim non præexistit in materia illud quod ipsa facit aut quod ad ipsam consequitur, sed secundum istos illa extensio quā ponunt in materia præter quantitatem sit ex quantitate, vel sequitur ad quantitatem, contrahitur enim vt dicunt ex vnione quantitatis ad materia: ergo talis extensio in materia nullo modo exigitur a quantitate vt per eā materia habeat diuersas partes quæ subsint pluribus partibus eiusdem quantitatis: ergo nunquā materia habet diuersas partes quæ subsint pluribus partibus eiusdem quantitatis secundum numerū. Dicendum qd non, nunc enim loquimur de partialitate & totalitate extensiuā quā non habet materia, nisi includendo quantitatē quæ est extensio & totalitas vel partialitas de qua loquimur: materia ergo subest quantitati realiter a quantitate differens, sed tota materia non subest toti quantitati, nec partes materiae partibus quantitatis, sed potius materia cū totalitate quantitatis dicitur tota, & cū parte vel partialitate quantitatis dicitur pars, quia totalitas & partialitas quæ est quantitatis essentialiter est materiae subiectiuæ & nulla alia, & sic sunt eadē partes quantitatis & materiae & non alie, quia quæ sunt partes quantitatis in se sunt partes materiae vt subiecti, & materiae quantē sunt vt aggregati vel compositi, & istud magis patet vocando quantitatem totalitatem & partialitatem materiae sicut verè est.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum persona in diuinis sit idem quod essentia.

Tho. 1. q. 39. ar. 1.

Postea queritur vtrum persona in diuinis sit idem quod essentia. Et videtur qd sic, quia secundum Boetium, in diuinis idem est quod est & quo est, sed quod est, est suppositum vel persona, quo est, est essentia, ergo &c.

2. Ad idem est quod dicitur Magister in littera.
3. IN CONTRARIVM arguitur, quia impossibile est qd per idem re differat aliquid ab alio realiter & conueniat cum eodē, quia eiusdem non sunt oppositi effectus: sed persona conuenit cum persona, vt pater cū filio in essentia: differt autem in persona, ergo impossibile est quod persona & essentia sint omnino idem re.

4. RESPONSIO. cum persona diuina sit aliquid constitutum ex essentia diuina & relatione tota differens persona ab essentia quam includit est ratione relationis, & ideo sicut relatio diuina differt ab essentia, sic persona diuina differt ab essentia ratione relationis: qualiter autem differant essentia, & relatio in diuinis dictum fuit in præcedente distinctione, videlicet quod differunt ex natura rei, quia non sunt idem adæquate & conuertibiliter, vel quia differunt sicut res & modus habendi re, vel quia licet sint idem identitè, non sunt tamen idem formaliter qui modus includit duos primos modos sicut tunc declaratum fuit, & talis differentia cum sit ex natura rei circūscripto omni actu rationis est aliquo modo realiter, licet

QVÆSTIO II.

non simpliciter & absolute, sed cum determinatione aliquis prædictorum modorum, & idem dicendum est de persona & respectu essentiae.

5. ARGUMENTA procedunt viis suis, quia primū probat qd persona & essentia sunt idem & hoc verum est, quia verum est dicere qd persona est essentia, & essentia est persona, sed non probat quod sint idem adæquate & conuertibiliter, vel quod sint idem formaliter, imò oppositū est verum sicut probat argumentum in oppositum.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum conuenienter dicatur quod sint tres personæ vnus essentia.

Tho. 1. q. 39. ar. 2.

Tertio queritur vtrum conuenienter dicatur quod sint tres personæ vnus essentia. Et videtur quod non, quia secundum Aristot. Elen. eadem est ratio vnus solius & simpliciter vt vnus hominis & hominis, & similiter videtur quod eadē sit ratio essentiae & vnus essentiae, sed non bene dicitur quod sint tres personæ essentiae, ergo nec quod sint tres personæ vnus essentia.

2. IN CONTRARIVM est quod habetur in littera.

3. RESPONSIO. Dicendum est quod bene conuenienter dicitur quod tres personæ sint vnus essentia quod pater sic. Illud bene & conuenienter dicitur quod verè & congruè, sed qd tres personæ dicatur esse vnus essentia dicitur verè & congruè, ergo &c. Maior patet, quia in propositionibus quæ sunt signa rerū tota bonitas est ex congruitate locutionis quæ pertinet ad grammaticū, & ex veritate quæ pertinet ad logicum, & ideo illud dicitur conuenienter & bene quod dicitur congruè quo ad grammaticum, & verè quo ad logicum, & hæc fuit maior. Minor probatur, quia congruitas est in constructione, dicendo qd sunt tres personæ vnus essentia sicut est congruitas dicendo ista mulier est egregia formæ & vterq; genituius constituitur ex vi designationis essentia secundum gramma- ticos, quia per talē constructionē designatur aliqua proprietates secundum quam essentia vel natura quæcumq; habetur a supposito vno vel pluribus, & ob hoc oportet qd sint plures genitui quorū vnus dicat naturā & alius proprietatem naturæ nisi ex aliquo vsu vnus genituius habeat vim pluriū, sicut dicitur iste est homo cōsiliū intelligitur magni cōsiliū vel vir virtutis, id est, magnæ virtutis & sic de aliis. Et etiā veritas in propositione, quia per talē enunciationem significatur quod essentia diuina habeatur a tribus vt indiuisa, hoc autem est verum, ergo &c. Patet ergo quod bene dicitur qd tres personæ sunt vnus essentia non autē vnus Dei, quia concretū non potest constitui in ratione naturæ vel formæ sed potius in ratione suppositi, & quia tres personæ non conueniunt in vnitate suppositi ideo non bene dicitur quod tres personæ sunt vnus dei.

4. AD ARGUMENTVM in oppositum dicitur quod licet sit eadem ratio essentiae & vnus essentia, tamen quidā modus habendi essentiam designatur cum additur vnus qui non designatur absq; eius additione, & quia talis modus construendi est ad designandum proprietatem essentiae habitæ, ideo primus modus recipitur cum additione vnus non autem secundus.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum aliqua nomina conuenienter dicantur de Deo translatiuè.

Tho. 1. q. 13. ar. 3.

Quarto queritur vtrum aliqua nomina conuenienter dicantur de Deo translatiuè. Et videtur quod non, quia illa non sunt dicenda de Deo quæ continent manifestam falsitatem sed nomina dicta de Deo translatiuè continent manifestam falsitatem, manifeste enim falsum est dicere Deum esse agnum, leonem vel lapidem, quare &c.

2. IN CONTRARIVM est autoritas scripturæ quæ in pluribus locis talia nomina Deo attribuit.

3. RESPONSIO. Dicendum quod non omnia nomina quæ attribuimus Deo ex creaturis dicuntur de ipso translatiuè, quia nullum nomen attribuimus deo nisi ex

creaturis, non enim ponimus nomen nisi rei quam intelligimus, & quia non intelligimus Deum nisi ex creaturis & tatum quantum concludimus ex creaturis, ideo nullum nomen imponimus deo nisi ex creaturis, & quantum ad illa quae concludimus conuenire Deo ex creaturis, constat autem quod non omnia nomina quae attribuiuntur Deo dicuntur de eo translative & metaphorice, sed quaedam proprie, scilicet omnia illa quae attribuiuntur ipsi ut cognoscimus ipsum ex creaturis per viam causalitatis, eminentiae & remotionis, ut patuit supra dist. 22. quia talia nomina sunt imposita ad significandum illud quod est in Deo, solum autem illa nomina dicuntur de Deo translative vel metaphorice quae significant speciales quidditates rerum creaturarum, vel perfectiones secundum modum creaturis conuenientem, ut leo, agnus, sentire & huiusmodi, quia res significata per haec nomina non est in Deo, sed aliqua eius similitudo, ut fortitudo, mansuetudo & cognitio singularium quae in nobis pertinet ad sensum.

4 Talis autem translatio est ponibilis & utilis, quod fit ponibilis, patet quia ibi translatio est ponibilis ubi inuenitur similitudo alicuius proprietatis, omnes enim transferentes secundum aliquam similitudinem transferunt, ut dicitur. 2. Thop. sed inter deum & creaturas inuenitur similitudo alicuius proprietatis, ut patet in exemplis iam positis, quare &c. Similitudo autem quae inuenitur inter Deum & creaturas ratione cuius fit translatio non est secundum participationem eiusdem qualitatis secundum speciem, sed secundum proportionem ut cum dicimus quod deus est ignis, quia sicut se habet ignis ad calefaciendum corpora sic deus ad inflammandum corda per amorem, & simile est de aliis quae de Deo dicuntur translative.

5 Est etiam utilis talis translatio propter tria. Primum est propter excellentiam diuinam naturam, quia cum intellectus noster se habeat ad deum sicut oculus noctuae ad lucem solis, ut dicitur. 2. meta. non possumus veritatem diuinorum capere secundum sensum, & ideo oportet quod proponantur nobis secundum modum nobis proportionatum, est autem nobis connaturale a sensibilibus ad intelligibilia ascendere, & ideo utile est ut sub figuris rerum sensibilibus diuina nobis intelligenda proponantur, unde Dion. 8. cap. de caelest. hierarchia dicit quod impossibile est aliter lucere nobis diuinum radium, nisi varietate sacrorum velaminum anagogice circumueletur.

6 Secundum est, quia in diuinis negationes sunt verae, affirmationes vero incompaete secundum Diony. & ideo de omnibus quae Deo attribuiuntur intelligendum est quod non eodem modo sibi conueniunt sicut in creaturis inueniuntur, sed per altioremodum, manifestius autem est perfectiones corporales Deo non conuenire quam spirituales, & ideo conueniens fuit rebus corporalibus diuina significari, ut his assuefacti disceremus nihil eorum quae Deo attribuiuntur conuenire ei secundum modum quo conueniunt creaturis.

7 Tertium est propter occultationem diuinam veritatis, profunda enim fidei occultanda sunt infidelibus ne irrideant, & simplicibus ne occasione erroris assumant, nullus autem est adeo infidelis aut idiota qui credat corporalia secundum proprietatem de deo dici, puta quod sit leo aut agnus & ideo ex talibus nullus infidelis aut simplex potest sumere occasione irridendi vel errandi, & ob hanc causam & aliam quae immediate dicta est conuenientior fit translatio a rebus vilioribus quam a perfectioribus, & has causas assignat Diony. 1. & 2. cap. Coelest. hierarchiae.

8 AD ARGUMENTVM in oppositum dicendum quod tales propositiones non sunt falsae si intelligantur debito modo, scilicet in sensu in quo fiunt & non in sensu quem primo aspectu faciunt, sunt enim intelligendae non secundum proprietatem, sed secundum similitudinem & proportionem, & sic sunt verae sicut parabolice locutiones, & haec dicta de distinctione personarum diuinarum sufficiant.

DISTINCTIO XXXV.

Sententia huius distinctionis in generali & speciali.

¶ **C**um supra. Superius inquisit Magister unitatem diuinam essentiae & trinitatem personarum, hic determinat de attributis essentialibus quibus attribuitur vel

ascribitur creaturarum causalitas. Et diuiditur ista pars in tres secundum tria attributa diuinam essentiae quae ipse prosequitur ad quae reducit causalitas creaturarum. Primo enim prosequitur de scientia. Secundo de potentia 42. dist. ibi. nunc de omnipotentia. Tertio de bonitate. 43. dist. ibi. jam de voluntate. Ratio autem huius ordinis est, quia scientia ad plura se extendit quam potentia, est enim tam honorum quam malorum quorum non est potentia, potentia etiam ad plura se extendit quam voluntas, voluntas est tantum respectu illorum quae sunt quae fuerunt vel erunt, sed potentia ulterius est infinitorum aliquorum quae fieri possunt. Prima pars istarum diuiditur in duas. Primo enim determinat de scientia Dei in generali. Secundo de quadam specie scientiae Dei quae specialem difficultatem offert, 40. dist. ibi. Praedestinatio vero de bonis. Prima in tres. Primo enim ostendit quomodo est scientia dei. Secundo ostendit quomodo ea quae scit in Deo esse dicitur di. 36. ibi. Solet hic quaeri. Tertio quomodo scientia Dei se habet ad res factas. 37. dist. ibi. nunc ergo ad propositum. Prima in quatuor. Primo notificat necessitate tractatus. Secundo ostendit in generali quomodo fit scientia dei ibi. Sciendum est ergo. Tertio mouet incidentem questionem & soluit ibi. Hic considerari oportet. Quarto ex determinatione concludit quaedam quaestiones ibi. Praeterea omnia esse dicuntur de Deo. Haec est diuisio in generali.

2 IN SPECIALI sic procedit. Primo proponit quod de attributis diuinis & scientia praedestinationis cum ceteris quae enumerat specialem oportuit facere tractatum. Postea dicit quod scientia est respectu omnium siue praesentium siue futurorum siue temporalium siue aeternorum, praesentia vero dicitur futurorum omnium. Dispositio vero dicitur respectu facientium prouidentia respectu gubernandorum. Praedestinatio respectu saluandorum, ubi dicit quod praedestinatur homines ad futura gloriam, & praedestinatur hominibus bona gratiae & gloriae. Deinde quaerit utrum si nulla fuissent futura praedestinatio & praesentia vel dispositio in Deo fuissent. Et videtur quod non, quia omnia ista translative dicuntur per respectum ad futura, ergo si nulla fuissent futura ista in deo non fuissent. Sed in contrarium videtur quod praesentia idem est quod scientia, & scientia Dei idem est quod essentia ipsius, & praescire idem est quod esse in diuinis. Idem enim est Deum praesentem esse & Deum esse, ergo si absque futuris non est scientia in Deo, a futuris ergo dependebit eius essentia vel diuinitas quod est inconueniens, & respondet quod si nulla fuissent futura tolleretur praesentia Dei quantum ad respectum & ante cessionem quam importat ad futura, sed non quantum ad essentiam quod subiacet tali respectui, praesentia vero dicitur essentia cum tali respectu. Scientia vero competit ab aeterno & praeter creaturarum existentiam. Ultimo concludit duas conclusiones. Quarum prima talis est quod propter scientiam omnia dicuntur esse in Deo, & ab aeterno fuerunt etiam antequam fierent, quia Deus nihil facit ignorans. Secunda est quod propter istam scientiam omnia dicuntur esse in Dei praesentia secundum cognitionem. Haec est sententia huius in speciali.

QUESTIO PRIMA.

Vtrum Deus cognoscat se tantum, an etiam alia a se.

Tho. 1. p. 1. q. 14. ar. 1. 2. & 5.

¶ **C**irca distinctionem istam primo quaeritur utrum deus cognoscat se tantum, an etiam alia a se. Et videtur quod non cognoscat alia a se, quia quaecumque sunt alia a Deo sunt extra ipsum, sed secundum Aug. lib. 8. q. 4. Deus nec quicquam extra seipsum intuetur, ergo non cognoscit alia a se.

2 Item secundum ordinem obicctorum est ordo nobilitatis in operationibus, unde & Phyllos. 4. Ethic. felicitatem quae est nobilissima operatio dicit esse respectu nobilissimi obiecti, sed quicquid est aliud a Deo est vilius & imperfectius eo, ergo si Deus intelligeret alia a se intellectus eius vilesceret quod est inconueniens, quare &c.

3 IN CONTRARIVM est quod dicitur (Heb. 4.) omnia nuda & aperta sunt oculis eius, & Aug. 15. de trin. ca. 14. dicit quod omnia nouit pater in filio, omnia nouit in se